

ISSN 1425-5383

Nr 6

Refleksje

2011

Listopad/Grudzień

Zachodniopomorski
Dwumiesięcznik Oświatowy

ukazuje się od 1991 roku

czasopismo bezpłatne

EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Ocalić od zapomnienia

Digitalizacja zbiorów przedwojennych biblioteki

Zespołu Szkół Muzycznych w Szczecinie

Waldemar Cieślok

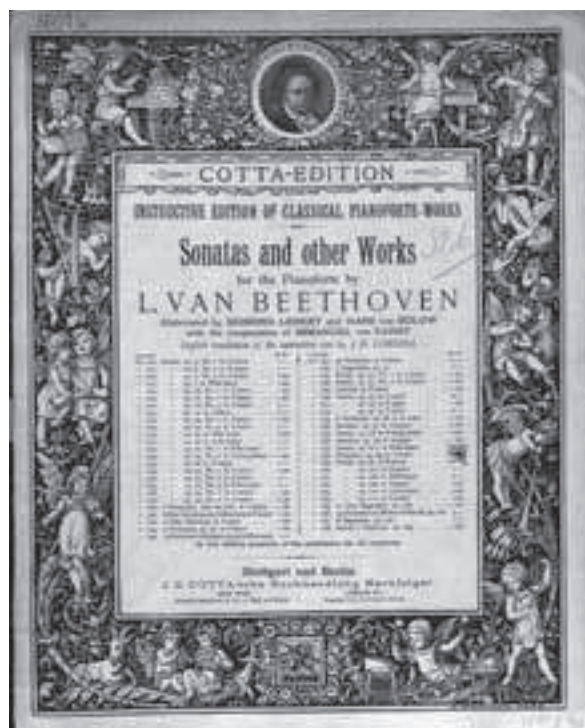
nauczyciel bibliotekarz Zespołu Szkół Muzycznych w Szczecinie

Zbiory biblioteki ZSM odznaczają się swoistą specyfiką. Około 80% całości stanowią zbiory specjalne. Są to w dużej części druki muzyczne oraz zbiory audio zapisane na płytach winylowych i częściowo na płytach CD. Resztę, tj. ok. 20% całości, stanowią zbiory książkowe (lektury, podręczniki muzyczne, pozycje muzykologiczne). W szkole o profilu ogólnym zazwyczaj stanowią one główny trzon zbiorów. W tym przypadku prawidłowość ta jest odwrócona – główną część stanowią zbiory specjalne.

Podejmując w roku 2007 pracę w Zespole Szkół Muzycznych w Szczecinie na stanowisku nauczyciela bibliotekarza, stanąłem przed zadaniem reorganizacji biblioteki i uczynienia z niej nowoczesnego Centrum Informacyjnego. Biblioteka ZSM dotychczas była prowadzona w sposób tradycyjny: funkcjonowały papierowe księgi inwentarzowe, kartkowy katalog (jedynie alfabetyczny), papierowa ewidencja wypożyczeń. W czasie przeprowadzania selekcji zbioru druków muzycznych, która rozpoczęła cały proces reorganizacji i komputeryzacji, odnaleziono

zapisy wyglądające na bardzo stare. Wiele z nich opatrzonych było nieznanymi pieczęciami oraz autografami ich wcześniejszych właścicieli. Po wstępnej analizie okazało się, że są to druki pochodzące z przedwojennego Szczecina, cenne z punktu widzenia historii lokalnej.

Pieczęcie wskazywały proveniencję części tych druków, między innymi, z Loewe Konservatorium in Stettin – przedwojennego szczecińskiego konserwatorium muzycznego. Inne były opatrzone pieczęciami przedwojennych szczecińskich księgarni muzycznych, których właścicielami byli między innymi: Susanne Kasselow (Kleine Domstr. 16), E. Simonn (Königsplatz 4), czy Wilhem Hofmeister (Mönchenstr. 12-13). Na drukach można było także odnaleźć autografy przedwojennych właścicieli, z ich własnoręcznymi notatkami oraz ręcznie naniesione daty; najstarsza, którą uda-

ło się odczytać, to 1894 r. Analizując dalej wyselekcjonowaną kolekcję, można było znaleźć także takie druki muzyczne, które powstały jeszcze w technice miedziorytowej, na co wskazywały odciski płyt miedzianych, widoczne na poszczególnych stronach tych woluminów. Wiek części z nich potwierdzały także kroje czcionek muzycznych używanych w XIX w.

Druki te – w znacznym stopniu zniszczone: „zaczytane”, zakurzone, podarte, zapleśniałe, noszące ślady zalania – należało zabezpieczyć i udostępnić w formie nieprymarnej (np. w formie cyfrowej). Podjęcie takich działań umożliwia aktualnie obowiązująca *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*. Już w pierwszym kontakcie z kolekcją druków z przedwojennego Szczecina można było stwierdzić, iż są one cenne i unikatowe. Przywrócenie ich do życia stworzyło możliwość poznania muzycznej historii przedwojennego Szczecina – naszej „małej ojczyzny”. Pokolenie naszych rodziców przybyło tu z różnych stron Polski, zatem można uznać, że historia i tradycja tych ziem po II wojnie światowej były budowane od podstaw. Prace nad tą kolekcją dały nam szansę na poznanie i zakorzenienie się w historii tych ziem.

W roku 2010 – po długim okresie przygotowań, we współpracy z Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli – rozpoczęliśmy żmudny proces digitalizacji tych dokumentów. ZCDN udostępniło zimny skaner, urządzenie najlepiej nadające się do tego typu prac, oraz przeszkoliło osobę mającą ich dokonać. ZSM udostępnił przedmiot digitalizacji – wyselekcjonowany, historyczny zbiór druków muzycznych. Rozpoczęto pracę, której owoce mogą Państwo oglądać w nowo powstałej Bibliotece Cyfrowej ZCDN-u oraz w funkcjonującej od roku szkolnego 2010/2011 Bibliotece Cyfrowej ZSM.

Sam proces okazał się pracochłonny i bardzo męczący. Ogólnie można go podzielić na następujące, powtarzalne etapy:

- zebranie kolekcji druków muzycznych z wyselekcjonowanego zbioru druków z przedwojennego Szczecina, do opracowania w danym cyklu (np. kolekcja druków muzycznych opatrzonych pieczęcią Loewe Konservatorium Stettin),
- ocenienie merytoryczne zebranych wydawnictw pod względem przydatności pedagogicznej dla ZSM, aby poddać je procesowi digitalizacji w pierwszej kolejności,
- wykonanie wysokiej jakości skanów (praca z zimnym skanerem),
- sprawdzenie poszczególnych skanów (braki, kadrowanie, ostrość itp.) i poprawa powstałych błędów przez powtórne skanowanie,

- porządkowanie poszczególnych skanów w folderach według opracowywanych woluminów, by tworzyły one kompletne i zamknięte całości,
  - zamienienie nazw plików, by wskazywały one numer strony danego woluminu, która w pliku jest zawarta,
  - scalenie poszczególnych plików w ramach folderów w plik wielostronicowy,
  - katalogowanie tak opracowanych zbiorów w systemie MoOptivum ZSM,
  - opublikowanie opracowanego materiału w bibliotekach cyfrowych ZSM i ZCDN-u – poprzez publikacje metadanych i samej treści dokumentów.
- Obecnie udało się w ten sposób opracować ok. 300 woluminów z 2700 przeznaczonych do digitalizacji. Proces będzie kontynuowany przez następne lata.

Mam nadzieję, że wybrane druki muzyczne, dostępne w Bibliotekach Cyfrowych ZSM i ZCDN-u, staną się przyczynkiem do badań nad historią życia i szkolnictwa muzycznego w przedwojennym Szczecinie. Może pozwolą nam poznać ludzi, którzy kształcili się w Loewe Konservatorium; może pozwolą poznać historię tych, którzy sprzedawali owe druki muzyczne oraz osoby, które były ich pierwszymi właścicielami. Niezmiernie ciekawa jest także historia samych druków muzycznych, ich losy wojenne i powojenne. Wiemy dziś z pewnością, że do ZSM trafiły one ze zbiorów Haliny Nowackiej-Durnaś (współzałożycielki i wieloletniego pedagoga ZSM) i Antoniego Heubnera (zasłużonego dla szkoły jej dyrektora). Jakie były wcześniejsze ich losy i w jaki sposób trafiły one w ich ręce? To pytanie wciąż pozostaje otwarte.